

Bais Yosef and Bach
May 12, 1996

1) Conditional Kiddushin – for a Yavam Mumar (cont.)

שו"ת תשב"ץ חלק ב סימן יז

ברש"ך אל ה"ר שמואל חלאיו יצ"ו שאלת מהו לקדש אשה על מנת שאם ימות בחייה בלא בנים תהיה פטורה ולא תפול לפני אחיו לא ליבם ולא לחלוץ וכתבת ששמעת שכן עשו מעשה בדבר קצת בעלי הוראה מהמערב:
תשובה פליאה ממני הוראה זו ואיני חושב שאחד מבעלי הוראה יטעה בדבר זה ושמא הלכה מקופחת היא זו שהרוא' ראה וטעה או שמא אתה ששמעת מפיו טעית בשמועתך שאין זה נכון כלל לקדש על תנאי זה ושיועיל התנאי שזה מתנה על מ"ש בתורה וכל המתנה עמ"ש בתור' תנאו בטל ומה"ט ס"ל לר' מאיר דהמקדש את האשה ע"מ שאין לה שאר כסות ועונה הרי היא מקודשת ותנאו בטל כדאיתא בפ' אף על פי (נ"ו ע"א) ובפ' המגרש (פ"ד ע"ב) ובפ"ג דקדושין (י"ט ע"ב) ובסוף הפועלים (צ"ד ע"א) ובפ' יש נוחלין (קכ"ו ע"ב) ואע"ג דר"י פליג עליה בשאר וכסות הא מודה ליה בעונה והא דפליג בשאר וכסות היינו משום דס"ל דדבר שבממון תנאו קיים משום דלאו מתנה עמ"ש בתורה הוא אלא מחילת ממון הוא והרי הוא כאומר על מנת שתמחול לי שאר וכסות שיש לך עלי וממון ניתן לימחול ולא מתנה עמ"ש בתורה הוא והרי זה כאומר לחברו קרע כסותי והפטר ואין זה אלא מחיל' ממון וקיים וזהו ההפרש שיש בין ע"מ שאין בו אונאה ובין ע"מ שאין לך עלי אונאה שהראשון הוא מתנה עמ"ש בתורה ויש לו עליו אונאה והשני הוא תנאי שבממון וקיים כדאי' בפ' הזהב (נ"א ע"ב) וכיוצא בזה הוא מה שהפרישו בפ"ק דמכו' (ג' ע"ב) בין ע"מ שלא תשמטנו שביעי' ובין ע"מ שלא תשמט' בשביעי' שהראשון הוא מתנה עמ"ש בתורה ותשמטנו שביעי' והשני הוא מחילת ממון וקיים ומשום הכי מודה ר"י בעונה שהתנאי בטל שאינו דבר של ממון שניתן למחילה אלא צערה דגופא הוא ולא ניתן למחילה והרי הוא מתנה עמ"ש בתורה והתנאי בטל והמעשה קיים ומשום הכי אמר' בנזיר' בפ' הריני נזיר (י"א ע"א) האומר הריני נזיר ע"מ שאהיה שותה יין ומטמא למתים הרי הוא נזיר ואסור בכלן מפני שהוא מתנה עמ"ש בתורה וכל המתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל וכן בפ' ו' במס' פאה (מ"י) שנינו אם אמר הריני קוצר ע"מ מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה ואמרו עלה בירושלמי משום דמתנה עמ"ש בתורה ותנאו בטל וכתבו המפרשים ז"ל דכיון שר' יהודה מודה בעונה דתנאו בטל אע"פ שבידה למחול כיון שאינו תנאי שבממון כ"ש כשמתנה עמה בדבר שאינו בידה למחול כגון ע"מ שלא תהיה זקוקה ליבם דבזו ודאי מודה ר"י דמקודש' ותנאו בטל והכי איתא בירושלמי בפ' הפועלים (ה"ז) דגרסי' התם כל המתנה עמ"ש בתורה א"ת שהוא של ממון תנאו קיי' שאינו של ממון תנאו בטל כיצד וכו' הרי את מקוד' וכו' ע"מ שאם מת לא תהא זקוק ליבם הרי זה מקודש' ותנאו בטל תני זה הכלל שאמר רבי יהודה בן תימא כל דבר שא"א להתקיים והתנה עמה לא נתכוון זה אלא להפליגה בדברים בין שאמר בפה בין שאמר בכתב כל המתקיים בפה מתקיים בכתב. ע"כ גירס' ירושלמי' והרי זה מבואר:

שו"ת הרד"ך בית ט

שאלה יבמה שנפלה לפני יבם משומד שנאנס בשעת השמד המר והמפורסם אשר היה במלכות פירטוגאל ונטמע בין הגוים ולא חזר לדת ישראל זה לו עשרים שנה ויותר ויש לו רשות לצאת ולבא ואינו רוצה וכן בשעת הקידושין והנשיאון היה משומד והיה לו רשות לצאת ולבא ולא רצה זקוקה היא לו או לאו.
תשובה תנן בפרק כיצד מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הנכרית ואמרינן מכל מקום לאתווי מאי אמר רב יהודה לאתווי ממזר ופלוגתא דרבבא היא אי משומד זוקק אי לא דאף על גב דלא ממעיטינן במתניתין אלא בן הנכרית דולדה כמוה מכל מקום אפשר דלרבבא נקטה דאפילו כשהוא נהוג כישראל והוא מקיים כל התורה קאמר מתניתין דאינו זוקק ולעולם אימא לך דמשומד אינו זוקק ורבו הדיעות כאשר אכתוב בעזרת ד' ותחילה אבאר אם יכולה האשה המקדשת להתנות שלא תיזקק ליבם ואח"כ אביא מה שכתבו הגאונים ושאר הגדולים אם יבם משומד זוקק או לא ומתוך כך תבאר שאלתינו.
א. ואני אומר דאע"ג דהמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל כדתנן בסוף הפועלים ופלוגתא דר' מאיר ור' יהודה לא היא אלא בדבר שבממון אבל בדבר שבגוף כ"ע מודו דתנאו בטל כדאיתא התם ובפרק הזהב ובפרק אע"פ ובכמה מקומות בתלמוד וכתב המרדכי שם בסוף הפועלים בשם הירושלמי שאם מת לא תהא זקוקה ליבם הוי מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל מכל מקום בגמרא דידן בסוף הגזול עצים משמע דהמתנה שאם ימות שלא תהא זקוקה תנאו קיים ולא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל דתנן התם נתן את הכסף לאנשי משמר וכו' ואמרינן בגמרא שמע מינה כסף מכפר מחצה דאי לא מכפר הח' /הוא אמינא/ מהדר לירושים מאי טעמא דאדעתא דהכי לא יהיב ליה ופרכינן התם אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכה שחזין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה ומשנינן התם אן סהדי דמינח ניחא לה בכל דהוא כדר"ל דאמ' ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו הרי לך דיבמה שנפלה לפני מ"ש אי לאו טעמא דאנן סהדי דמינח ניחא לה לא היתה זקוקה לו אלא היתה יוצאת בלא חליצה מטעמא דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה וא"כ בידה הוא להתנות שאם ימות בעלה בלא בנים ותפול לפני אחיו דתיפוק בלא חליצה ונראה דהיינו טעמא דהוה אמרינן דיבמה דנפלה לפני משומד דתיפוק בלא חליצה אי לאו טעמא דטן דו ולא חשבינן לה מתנה על מה שכתוב בתורה משום דהוה אמרינן דאנן סהדי שדעתה הוא שאם ימות בעלה ותפול לפני משומד שיהיו הקידושין שנתן לה בעלה מתנה ואדעתא דהכי נתקדשה לו וכה"ג לא חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל אם הוא רוצה להיותה מקודשת לו עתה שאם ימות בעלה בלא בנים תהא זקוקה ליבם הויא מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל ועל דרך

זה מחלקים בעלי התוספות ז"ל בפרק אף על פי ע"ש ואפשר לומר דדעת התוספות שם בשלהי הגזול כן הוא שכתב וז"ל דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה נראה דבעלה מן האירוסין איירי דאי מן הנשואין ודאי מקדשה נפשה כדי שתהא נשואה לבעלה דמשום אחר מיתת הבעל לא מסקה נפשה מלהיות נשואה אלא מן האירוסין איירי דאי מן הנשואין אין לה שום טובה ע"כ ויאמר האומר הרי לך דמתנה שלא תפול קמי יבם דתנאה קיים אם ימות בעלה בלא בנים מסקה נפשה מבעלה והיינו טעמא דנעקרו הקידושין למפרע ולא הוה מתנה על מה שכתוב בתורה והיינו טעמא כדכתיבנא אלא דנראה לומר דלא היא שדעת בעלי התוספות ז"ל שם לומר דכדי שתהא נשואה לבעלה שיש לה טובה עמו רוצה היא להיותה נשואה לו בלי שום תנאי ומכנסת עצמה בספק שאם ימות בעלה שתפול לפני אחיו המשומד ואפילו אם יאמרו בהדיא שאם ימות בעלה שתפול לפני אחיו המשומד לא מסקה נפשה משתנשא לו אלא נשאת היא לו ומתרת בכך ומקבלת עליה דמכנסה עצמה באותו ספק מצד חיבת בעלה השלם וניחא לה אחרי מיתת בעלה בטיבותא פורתא דאית ביה כמ"ש וכאשר אפשר בעזרת ד' ואע"ג דהכא כתבו התוספות ז"ל דהיכא דכבר נשאת לבעלה בלאו טעמא דטנדו הוה אמרינן דזקוקה היינו דוקא בסתם שלא פירשה לומר שעל תנאי זה היא מתקדשת כהיא דשלהי הגזול דאנן הוה דאמרינן הכי מסתמא וסוברים התוספות דבנשואה אין לומר כן מסתמא שעל תנאי זה היא מתקדשת אלא הרי היא זקוקה דאית לן למימר דמשום אחר מיתת בעלה לא מסקה נפשה מלהיותה נשואה אבל היכא שפירשה בהדיא נשאת לו על תנאי שאם ימות בעלה שלא תהא זקוקה והיינו לומר שבעילותיו לא יהיו לשם קידושין והכסף שנתן לה מתנה כדכתיבנא פשיטא שתנאה קיים הואיל ולא הוה מתנה על מה שכתוב בתורה ואע"ג דבפרק המדיר כתבו התוספות ז"ל בדיבור אלא טעמא דרב וז"ל ונראה דלרב אפילו קדש על תנאי וכנסה על תנאי הואיל ובעל צריכה גט עכ"ל הא פי' הם בסוף דבריהם וכתבו וז"ל ולא עביד תנאי לסתור הקידושין אלא משום כתובה ע"כ אבל היכא שפירשה בהדיא דלסתור הקידושין מתנה או שרגלים לדבר שלסתור הוא התנאי פשיטא דהתנאי מועיל וכ"כ הם וז"ל בהדיא התם בסוף ההיא סוגיא בסוף דיבור ממאנת והולכת ובהכי אזלי כל הסוגיא ואין לי להאריך ע"ש וכן הכא בהגזול שכתבו התוספות שמן הנשואין ודאי מקדשת נפשה בלי תנאי כדכתיבנא לא נתנו טעם לדבריהם לומר משום דהיכא דבעל אינו מועיל תנאי אלא משום דמשום אחר מיתת בעלה לא מסקה נפשה מלהיותה נשואה כמו שהזכרתי בדבריהם כבר אלמא דטעמא דבעל לאו טעמא הוא לסתור תנאי.

וכן כתב הר"מ ז"ל בהדיא בפ"ה דהלכות אישות בהשיגו על דברי הגאונים שאמרו שכל אשה שתבעל וכו' וז"ל וכל הדברים האלו רחוקים הם בעיני מדרכי ההוראה שלא אמרו חזקה זו אלא באשתו שגרשה בלבד או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי היא אשתו ובאשתו הוא שחזקתו שאין עושה בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או יפרש שעל תנאי בעל עכ"ל ואע"ג דבריש פ' בית שמאי קאמר רב יהודא דטעמייהו דב"ש דקאמרי דאין ממאנין נשואות לפי שאין תנאי בנשואין ואי נשואה תמאן אתו למימר יש תנאי בנשואין ואפילו לב"ה דקאמרי דממאנין קאמרינן התם דטעמייהו משום דמידע ידעי דנשואי קטנה מדרבנן אבל מודים הם שאין תנאי בנשואין הא פירש"י ז"ל התם וז"ל לפי שאין תנאי בנשואין ואפילו ה' תנאי בשעת קידושין אחולי אחליה בשעת ביאה וחופה והיילי להו קידושין קמאי הרי לך דכי אמרינן אין תנאי בנשואין הני מילי כשהתנה בעת קידושין ולא בשעת ביאה וחופה אבל היכא שהתנה בעת ביאה וחופה או דאנן סהדי שנשאת ונבעלה תנאה תנאי ואם לא נתקיים התנאי הקידושין בטלים וכ"ש לר"י ז"ל ולרבינו חיים ז"ל דמפרשינן ההיא דאין תנאי בנשואין דאין רגילות שיתבטלו נשואין מחמת תנאי קאמר דפשיטא שאם התנה בהדיא בעת נשואין וחופה דתנאה תנאי ואין לומר דאע"ג דתנאה תנאי היכא שהתנה בשעת נשואין וחופה מכל מקום נגזור לאוסרה דלא ליתו למימר יש תנאי בנשואין אפילו שלא התנה אלא בעת הקידושין כי היכא דאמרינן גבי קטנה נשואה לב"ש דאינה ממאנת משום דאתו למימר יש תנאי וכו' וכן לב"ה אי לאו טעמא דמידע ידעי וכו' כדכתיב דדוק' בקטנה נשואה שלא תמאן הוא דאשכחן לב"ש שגזרו וכן לב"ה אי לאו טעמא דמידע ידעי אבל במתנה בשעת נישואין וחופה דלא אשכחן דגזרו דלא שכיחא כולי האי לית לן למיגזרו ולדמות אין לנו כי היכי דאין לדמות גזירות חכמים זו לזו אלא במקום שמדמה אותה התלמוד וכדכתבו התוספות בכמה דוכתי והבו דלא לוסף עלה הוא וכ"ש בדוכתא דאית לן למימר אנן סהדי שהדבר ידוע שעל מנת כן נשאת כבנידון דידן כאשר אפרש בע"ה דהא עדיף טפי מקטנה דקאמר לב"ה דמידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן ולא היישין דלמא אתו למימר וכו' דהא כשמת בעלה בלא בנים אמרינן שהכל יודעים דמסתמא אדעתא דהכי לא קדשה ולפנים יתבאר היטב בעזרת ד'...

ומעתה אומר דאפילו לרש"י ז"ל והנגררים אחריו דסברי דמשומד ישראל הוא לכל דבר ויבמה שנפלה לפניו זקוקה לו דלית לן למימר דאדעתא דהכי לא נשאת לו וכן לפי מה שכתב המרדכי בשם מחזור ויטרי שמסופק שמה הוא מסיק דכשהיה משומד קודם שנשאת לבעלה סברא וקבילא בנדון דידן מודים דלא הוה זקוקה הואיל וכבר כתבתי שיכולה היא להתנות שלא תזקק ליבם דאף על גב דרש"י לית ליה סברת מהר"ם ז"ל דסבר דאף על גב דביבם משומד מינח ניחא לה כדאמרינן התם בהגזול מ"מ גבי יבם משומד אנן סהדי דלא ניחא לה ואדעתא דהכי לא קדשה נפשה ואף על גב דישאל הוא לכל דבר אלא סבירא ליה דכי היכי דאמרינן גבי יבם משומד דמינח ניחא לה וכו' הכא נמי או כל שכן גבי יבם משומד ומהאי טעמא הואיל וישאל הוא לכל דבר זקוקה לו דאין כאן תנאי ומהאי טעמא כתב מהר"ם דלרש"י אשה שנשמתד בעלה אסור לאחור לקבל לה גיטה שלא מדעתה ואע"פ שהיא ודאי בצוותא דמשומד אינו זכות לה כדכתב המוהר"ר בתשובה בשמו נראה דדוקא גבי משומד שבעיר' או שהוא בעיר שיכולה היא ללכת לדור שם עמו ולעמוד ביהדות וגם כי הוא משומד ולא ישוב בתשובה ניחא דגופא עדיף לה וטב למיתב טנדו דרוצה אשה בקב ותפלות וכו' אבל בנדון דידן דאיכא תרתי לריעותא שהוא משומד ובידו היה לצאת משם בכל פעם שהיה רוצה ככתוב בשאלה ועם כל זה עמד ועומד הוא בשמדותו ואומר מה בצע לי להדבק בישראל שהם שפלים ונרדפים טוב לי שאדבק באלו שידם תקפה והחזק שאין דעתו לחזור ונוספים עליו שנאתם בו שהוא לארץ מרחקים במקום שגזרת המלך הרשע מלך המדינה ההיא היא שכל יהודי ויהודית ההולכים שם יהרגו ומי שילך שם דמו בראשו וכן היא גם כן גזרת המושלים

הרשעים אשר בסביבות המדינה שהמשומד דר שם ואם כן אם לא יתן השם בלבו לבא באלו המקומות לשוב בתשובה לא ישוב אלא יעמוד בחזקת רשעו אשר נשקע בו מקטנותו למלאת תאות לבו כאשר כבר הרגיל עצמו ללכת בשרירות לבו הרע וטעם טעמא דאסורא ובהפקרא ניהא ליה וקשה לו לפרוש ואין שם שום יהודי לדבר על לבו ולשבר יצרו הרע ליעצו לבא באלו המקומות ולשוב בתשובה וכמעט נמנע הוא ותעמוד עגונה כל ימיה ואין כאן טן דו פשיטא דאנן סהדי דאדעת' דהכי לא קדשה נפשה דהא טעמא דטנדו הוא דאמרינן גבי משומד דמינח ניהא לה ולא שייך לומר סברא וקבילא דפשיטא לעניות דעתי שהוא מהדברים שאינם צריכים אפילו גלוי דעת והוה ליה כאלו פי' בהדיא שעל תנאי זה היא נשאת לבעלה.

ז וכן נראה נמי לומר שאפילו לדעת התוספות שפירשו שם בהגוזל דבנשואה לא קאמר התם דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה דמשום אחר מיתת בעלה לא מסקה נפשה מלהיותה נשואה אלא מן הארוסין איירי דמקדושין אין לה שום טובה עד כאן. היינו דוקא גבי משומד הוא דקאמרינן הכי משום דלאחר מיתת בעלה אכתי אית לה טבותא פורתא בהדי' כדפרשתי אבל כבנידון דידן שאם ימות בעלה ותפול לפני המשומד תתעגן כל ימיה ולא להוי לה מיניה אפילו טבותא פורתא ונוסף על שמדתו רעת העגון וכדפירשתי פשיטא דמשום חבת חופה אינה מכנסת עצמה בספק כזה שאם ימות בעלה שתפול לפני מי שאין לה ממנו שום טובה בעולם אלא רעה רבה ואין לה שום תקומה וכדפירשתי ועוד אפשר בעזרת ד' וגם כי הדבר אינו צריך לראיה לעניות דעתי לרווחא דמילתא אומר דהואיל וחזיא ליה למהר"ם ז"ל וכן לבעל מחזור ויטרי תלמידו של רש"י ז"ל דאפילו ביבם משומד סתם דעדיף טפי ממשומד דבנדון דידן שאם תפול לכל הפחות להוי לה מינה ניהא דגופא ואפילו הכי קאמרינן אינהו ז"ל דתיפוק בלא חליצה שאינה מכנסת עצמה בספק שתפול לפניו מצד חבת בעלה הכשר אלא אי אמרינן דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה. אם כן לרש"י זכרו לברכה יש לנו לומר דמודה הוא דביבם כבנדון דידן דקרוב לודאי דניהא דגופא לא ליהוי לה מיניה וכל הרעות שבעולם בו שאם נפלה לפניו דתיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה שאינה מכנסת עצמה בזה הספק מצד חבת בעלה הכשר דלית לן למפלג כולי האי בין רש"י ז"ל ובין תלמידו בעל מחזור ויטרי ומהר"ם זכרו לברכה וכל זה כתבתי לרווחא דמילתא גם כי הדבר פשוט לע"ד.

בית יוסף אבן העזר סימן קנז

...כתוב בתרומת הדשן (סימן רכג) יש נוהגים להתנות בשעת קידושין שלא תזקק ליבם אם תפול לפניו וצ"ע בדבר דבמרדכי פרק הפועלים (ב"מ ס' שסט) מיייתי ירושלמי (פ"ז דבבא מציעא ה"ז) דהמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל כמו אם מתי שלא תזקק ליבום. אמנם בתלמודא דידן לא משמע הכי מדפריך בפרק הגוזל (ב"ק קי'): אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה וכו' מכל מקום גילוי דעת הוא דאין בדעתו לחול הזיקה שתתייבם מחמת הנישואין כמו שמחלקין התוספות (שם ד"ה דאדעתא דהכי) דדוקא מן הארוסין אמרינן דאדעתא דהכי לא נתקדשה ולא מן הנישואין והאידידנא רגילין לעשות קידושין ונישואין יחד בשעת חופה וכיון דבההיא שעתא מתנה אנישואין נמי מתנה ועיין בפרק המגרש (גיטין פד): בגמרא ובתוספות פרק אע"פ (כתובות נו. ד"ה הרי זו) דהתם מפרש כמה חילוקין במתנה על מה שכתוב בתורה עכ"ל. ואני תמה על זה מאחר שאין ההיתר מבואר בתלמודא דידן ובתלמוד ירושלמי מבואר לאיסור היאך אפשר להקל בדבר ועל כן נשתקע הדבר ולא ראינו ולא שמענו מי שהתנה כן:

ב"ח אבן העזר סימן קנז

מיהו מהר"א י כתב תקנה לזה מה שנהגו להתנות בשעת קידושין שלא תזקק ליבום אם תפול לפניו ומתנה כן בתנאי כפול דהשתא כשהיבם משומד נתבטלו הקידושין למפרע והווי מתנה בעלמא. ונראה דתקנה זו יש לה סמוכות מההיא דריש כתובות (ג א) דתקינן רבנן לגבי גיטין דלא מהני טענת אונס משום צנועות ומשום פרוצות ופרכינן ומי איכא מידי דמדאורייתא לא הוי גט ומשום צנועות ומשום פרוצות שרינן אשת איש לעלמא אין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה תינה דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר שוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות והשתא כל שכן הכא דמתנה בפירוש שלא תזקק ליבום וכו' דפשיטא דנעקרו הקידושין למפרע כשתפול לפניו והווי המעות מתנה כדכתבו התוספות לשם (ד"ה תינה) להדיא וממילא יהיו כל בעילותיו בעילות זנות למפרע והא עדיפא דאין גורמין בידים אלא ממילא הוא וגם לא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה: והא דכתב המרדכי פרק הפועלים (ב"מ ס' שסט) דאיתא בירושלמי (סוף פ"ז דב"מ) המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל כמו אם מתי לא תזקק ליבום ומייתי ליה בתרומת הדשן יש להלק דדוקא באומר אם מתי לא תזקק ליבום אע"פ שכפל תנאו הוה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שהוא רוצה בקידושין אלא שלא תזקק ליבום אבל במתנה בפירוש שאם תזקק ליבום שלא תהא מקודשת למפרע אין זה מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שאם מת בלא בניים לא היתה אשתו מעולם. ולא קשיא א"כ בעילותיו למפרע הויין בעילות זנות כדאיתא להדיא פרק השולח (גיטין לג א) ופרק האשה רבה (יבמות צ ב) דקא משני אין שוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות כל שכן כשהווי מתנה בפירוש שלא תהא מקודשת אם תפול לפני יבם דלית לן למיחש לבעילת זנות כיון דבשעת ביאה לא נתכוין לזנות:

שוב מצאתי תשובת מהר"א י כתב יד שכתב למהר"ר יונה והח"ר ידידיה שכך נהגו בניישיטט לאחר יום הרג רב להתנות בכי האי גוונא ותשובה אחרת השגה עליו מפרק המדיר (כתובות עב ב) דקידשה על תנאי וכנסה סתם וכו' דלדברי התוספות (שם עג א ד"ה אלא) אפילו קידש וכנס על תנאי ואח"כ בעל סתם צריכה גט ולהרי"ף (שם לד ב) והרמב"ם (פ"ז מאישות הכ"ג) אפילו בעל לאלתר אחולי אחליה לתנאי וצריכה גט ומהרי"ח (בהגהות אשר"י פ"ז דכתובות ס' יב) מוסיף דאפילו בעל על תנאי צריכה גט דמסתמא התנאי לא היה אלא משום כתובה אלא אם כן יתנה בפירוש אף לענין גט וא"כ בעינן תנאי בשעת ביאה וא"כ מסתברא

נמי לפי זה דבעינן תנאי על כל ביאה וביאה ואם לא התנה צריכה גט דאין לומר כיון שהתנה בבעילה ראשונה דתיהוי בעילת זנות אם לא יתקיים התנאי גם כל בעילותיו יהיו בחזקה זו מן הסתם דאדרבה יש לנו לומר אטו מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום וכו' ועוד אפילו יהא מתנה כך בכל ביאה וכו' מכל מקום לכתחלה אסור לעשות כן. עד כאן בקיצור

וכל זה יש ליישב דאין דומה תנאי זה לשאר תנאים דכיון דהעוונות גרמו לגזירות שונטמעו בין הגוים א"כ מוטל עלינו

לתקן שלא יתערבו יותר בין הגוים כי מי ירצה להתחתן עם זה על ספק שתתענג כל ימיה ועל ידי כך ילך וישא נכרית ויטמע בין הגוים ולפיכך לא נקרא זה לכתחלה אלא כמו דיעבד הוא דמאחר דאחיו משומד צריכין אנו לתקן לזה שישא ישראלית. וגם לא נקראו בעילותיו בעילות זנות שהרי היא אשתו ומיוחדת לו כל ימיו והוא למפרע כפילגש דשריא ולא נקרא בעילת זנות ועוד דאיהו ודאי בועל לשם נישואין אלא דאיהו רוצה בכך שלאחר מותו אם תפול לפני יבם שיהיו כל בעילותיו למפרע שלא לשם קידושין ואדעתא דהכי נתקדשה וניישאת לו אבל איהו גופיה ודאי בשעת ביאה בועל בלי תנאי שהרי הוא לא התנה עמה כלום ואינו דומה לקידוש על תנאי וכו' דצריך שיתקיים התנאי בחייו ואם לא יתקיים יהיו בעילות זנות גם לשם הוא התנה עמה ובוועל לשם זנות אם לא תקיים התנאי ואינו דומה להכא כל עיקר:

אחר שכתבתי זה ראיתי למהר"ר דוד הכהן בתשובה (שו"ת הרד"ך) בית תשיעי (חדר ה - ט) שכתב גם כן סברא זו דלא הויא בעילת זנות והאריך. גם התיר (שם חדר ו - ז) אפילו בלא תנאי אלא שאותו נדון לא היה סתם משומד גם כתב (שם חדר ו) דהרמב"ם רצה לומר דוקא עובד עבודה זרה לחוד ולא משומד לכל התורה אבל אין נראה כלל לחלק בכך כדכתבתי לעיל: ד'...מיהו כיון דכית יוסף כתב אוי לו למי שמיקל בזה נהגינן לאיסור אבל לקדש ולהתנות אם יש לו אח משומד כדלעיל כתב בהגהת שלחן ערוך (ס"ד) בשם מהר"י ברי"ן דשרי לכתחלה וכך עשה מעשה:

ונראה דהוא הדין מי שהיה לו אח שהלך מפניו ולא נודע ולא נשמע ממנו אם חי אם מת שיכול גם כן לקדש ולהתנות בתנאי כפול שאם ימות בלא בנים ולא יהא נודע אם האח הוא חי או מת כי יהיה בחזקת אבוד כמו עכשיו או יהא נודע שהוא משומד במקום פלוני שלא תהא מקודשת ושרי להתנות כך אפילו לכתחלה:

2) Conditional Kiddushin for a Faraway or Lost Yavam

ט"ז אבן העזר סימן קנ"א

קנ"א [א] יכול לקדש ודחננו בתנאי כפול כו' וחי' לשאר מספסי ההנאים הנזכרים בס"י ל"א וכ' סר' וי' ונראה דת"ח מי שיש לו אח שהלך מפניו וכא נודע ממנו אם הוא חי שיכול לקדש גיב ע"ח שאם ימות בלא בנים ותוא לא יחיה נודע ממנו שלא תהא מקודשת ושרי להתנות כך אפי' לכתחלי ע"ל: [ב] או קרוב פי' שחער הוא קרוב לאשה ותוא מעיד לחוב לח ויח' בתשובת חראיש שסביא

ספר נחלת שבעה שטרות סימן כב

(ז) ויבמה שיש להחתן אח מומר, כבר האריך בזה הב"ח (בא"ע בס"י קנ"ז סעיף א' ד"ה כתב רב שרירא), שיקדש על תנאי שאם תפול לפני המומר שלא יהא הקידושין קידושין. ועוקרין הקידושין מעיקרא, כתנאי שכתב רמ"א (ס"י קנ"ז סעיף ד') בשם מהר"י ברי"ן. ואין זה בעילת זנות, משום שאינו ודאי שתפול לפניו, והוא על דעת קידושין בעל, ועיין שם כי האריך.

ואין להקשות מהא דאיתא בפרק האשה רבה (יבמות צ"ד ע"ב), הביאו בשו"ע אבהע"ז (ס"י ט"ו סעיף כ"ז) דבקידושין איכא למימא תנאי היה בקידושין, אבל בנישואין דתצא ממנו בחיים ויהא בעילת זנות זה לא אשכחן. אבל לאחר מיתה שלא תזקק ליבם, ומחיים על דעת קידושין בעל, זה לא הוי בעילת זנות, וזה מצינו. כן נראה לי לחלק.

וכתב עוד וז"ל, ונראה דהוא הדין מי שהיה לו אח שהלך מפניו ולא נודע ממנו אם חי אם מת, שיכול גם כן לקדש ולהתנות בתנאי כפול. שאם ימות בלא בנים ולא יהא נודע אם האח הוא חי או מת, כי יהיה בחזקת אבוד כמו עכשיו, או יהא נודע שהוא מומר במקום פלוני, שלא תהא מקודשת. ושרי להתנות כך אפילו לכתחלה.

ונראה לי עוד ראיה לדבריו, מקדושי יתומה קטנה דבאבהע"ז ס"י מ"ג (סעיף ב') שהם קידושי ספק אם קונין קנין גמור או אם אין קונין כלל. ועיין בבית יוסף בא"ע (ריש סי' קע"א). וא"כ שמא אין קונין כלל נמצא כל בעילתו בעודה קטנה היו בעילות זנות. אלא שמע מינה דלא הוי ודאי בעילות זנות משום דלא הוי ודאי שאינה קונה, ואע"פ שיש ספק בעיקר הקידושין. וא"כ מכל שכן הכא לא הוי ודאי בעילת זנות, משום דלא הוי ודאי שתפול לפני יבם מומר.

(ח) והוא הדין אם יש להחתן אח שהוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר דגם כן יכול להתנות. ונראה לי דבכל אלו גם

התרומות הדשן והבית יוסף מודים...

שאלה לט

הלזן לה יבמה כדי להוכיחה תפסק והי' תשכ תחת בעלה אם הוא יבמה אחרת בחליבה כו' ע"ל ואתאי לא כתב כאן דכריכה עכ"פ גמ' קודם החליבה ואם תרחיק דמתוך אחאי שכתב בס' הג"ע דכבר כתב דכריכה עכ"פ גם האריך כתב בתר הכי ואם נתקדשה לכהן שאסור בחלוטה שהוא ריק דרבנן כו' יע"ש הלא צריך ליתן גם תחילה ואסור לחזור לו תאם דהי' גרושתו: ע"כ לפע"ד אין צריכין להחזיר צ"ד לגרש תחילה רק אחר החליבה וצריך עכ"פ לחזור ולקדש בשום דקדושין ראשוני' הוי קדושי ספק אך צריך מיד לפדות תתנה ואחר צ"ב יום תיום הפדשה צריכה חליבה תן יבמה. ואח"כ צריך לחזור ולקדש אוחתה ויכול לקדש אותה רק בפני שני עדים כשרים בלא ברכת אידוסי' ונשאין כתבואר בהנה' דת"א כ"ש א"ש פ"א ובספ"ד פ"א וצ"ל וצ"ל פ"א ת"ב פ"א י"ו כן נראה לי לפע"ד והי' יסוד תכאול תלב העקוב ויתן אמת ליעקב: היום יום עש"ק ח"י סיון תנ"ד לפ"ק יעקב ה"ן כהן תפסח ח' פה ק"ק ודנקודת יע"א:

הלזן לה יבמה כדי להוכיחה תפסק והי' תשכ תחת בעלה אם הוא יבמה אחרת בחליבה כו' ע"ל ואתאי לא כתב כאן דכריכה עכ"פ גמ' קודם החליבה ואם תרחיק דמתוך אחאי שכתב בס' הג"ע דכבר כתב דכריכה עכ"פ גם האריך כתב בתר הכי ואם נתקדשה לכהן שאסור בחלוטה שהוא ריק דרבנן כו' יע"ש הלא צריך ליתן גם תחילה ואסור לחזור לו תאם דהי' גרושתו: ע"כ לפע"ד אין צריכין להחזיר צ"ד לגרש תחילה רק אחר החליבה וצריך עכ"פ לחזור ולקדש בשום דקדושין ראשוני' הוי קדושי ספק אך צריך מיד לפדות תתנה ואחר צ"ב יום תיום הפדשה צריכה חליבה תן יבמה. ואח"כ צריך לחזור ולקדש אוחתה ויכול לקדש אותה רק בפני שני עדים כשרים בלא ברכת אידוסי' ונשאין כתבואר בהנה' דת"א כ"ש א"ש פ"א ובספ"ד פ"א וצ"ל וצ"ל פ"א ת"ב פ"א י"ו כן נראה לי לפע"ד והי' יסוד תכאול תלב העקוב ויתן אמת ליעקב: היום יום עש"ק ח"י סיון תנ"ד לפ"ק יעקב ה"ן כהן תפסח ח' פה ק"ק ודנקודת יע"א:

הלזן לה יבמה כדי להוכיחה תפסק והי' תשכ תחת בעלה אם הוא יבמה אחרת בחליבה כו' ע"ל ואתאי לא כתב כאן דכריכה עכ"פ גמ' קודם החליבה ואם תרחיק דמתוך אחאי שכתב בס' הג"ע דכבר כתב דכריכה עכ"פ גם האריך כתב בתר הכי ואם נתקדשה לכהן שאסור בחלוטה שהוא ריק דרבנן כו' יע"ש הלא צריך ליתן גם תחילה ואסור לחזור לו תאם דהי' גרושתו: ע"כ לפע"ד אין צריכין להחזיר צ"ד לגרש תחילה רק אחר החליבה וצריך עכ"פ לחזור ולקדש בשום דקדושין ראשוני' הוי קדושי ספק אך צריך מיד לפדות תתנה ואחר צ"ב יום תיום הפדשה צריכה חליבה תן יבמה. ואח"כ צריך לחזור ולקדש אוחתה ויכול לקדש אותה רק בפני שני עדים כשרים בלא ברכת אידוסי' ונשאין כתבואר בהנה' דת"א כ"ש א"ש פ"א ובספ"ד פ"א וצ"ל וצ"ל פ"א ת"ב פ"א י"ו כן נראה לי לפע"ד והי' יסוד תכאול תלב העקוב ויתן אמת ליעקב: היום יום עש"ק ח"י סיון תנ"ד לפ"ק יעקב ה"ן כהן תפסח ח' פה ק"ק ודנקודת יע"א:

שאלה לט

פאחי הרב תוס"ד אבנחם נד"ו אב"ד דק"ק טיפלין:

עדי א' שנתקדש עם בת גילו ועיכוב הנשאין הוא באשר להחתן יש אחר אחר אשר נשאתה ונשאתה זה כתה שני' ואבי הכלה ירא לנפשו באם ח"ו תבא לויתק יבמה שתפגנה כל ימי' כתה שני' והנה בא אלי כתב כדת מה לעשות כו' והשאלה חתנו מענה לשון מה דאית' בנ"י בעור א"ה ס' ק"ד בשם ת"ה ח"ל יש נוהגי' להתנות בשעת קידושין שלא תזיק לביס' אי נעלה לפני תנוד' ונב"י תמה פ"ז שם וס"ד דנשתקע הדבר כו' אך בר"ת והג"ה רת"א כ"ש היבא בשם תוס"ד צריך דכתב ריש דבריו דברי הדיולגתי שחיבא התדרכי בע' שאכר א"ה בב"ת וס"י ת"ת אם תתנה בת"כ שלא תס' תקודשת אם תמול לפני יום ע"ד והנה לא ידעתי להולתו כלל בעניי וראשון תחילה נאמר דלעיל בא"ס ס' ל"ח התקדש פ"ת שאין לך עלי עונה. ספק דתנאי בעל ובהגהות דת"א שם ס"י דמזונה על קס אכתוב בתורה כו' וע"כ בדפלי' לתנאי חייבי כדחוכיחו תו' בכתובת דף כ"ג וכן הביא כפ' ב"ש וס"י בכל תתנה ע"ת אכתוב בתורה אף רלא נתק' התנאי התעשה ק"י וכדודרכו התו' שם. וא"כ האריך הביא דת"א כהן בש"ל יבוס כה"ר צ"ב ב"י וס"ד א"ה ל"ש מהג"ה אלו תסתי' דלמי שגול לא ידעתי נ"כ שנידעם לדברי הדיולגתי דלמי שפ"י הוי' שם דבאחזקת חייבי ובה אמתין

שאלה לט

פט

כעצמו תום' בב"ק דבטעמא לא אחריון חייזאף דס"ל
 בכט"ג נהתייר לה טפי ת"ת כיון דתדברי המום: חייזא' ראי'
 א"כ תקיף להקני' לבריות תליצמגס תה שכתוב שס בכ"ח
 אם יש לחוש היבעל או יתחול התנאי אה"ז בחיבת
 ביאה או בדי שלא יהי' בעילת ונות יש הרבה דברים
 בנו אם יש תנאי בניאויין במתקדש בהרי' ופשת
 ביאה דתנאי אפי' לערן כיעול הקדושין באופן זה
 וכל או חין תנאי בו' אך באשר גוף: סתנאי אכתי
 קא-תספקת לי לא דכתי' להאריך בנדון זה וראיתי
 כש"ת שבות יעקב שכתוב ג"כ להתייר בנ"ד ושם כתב
 הנוסחאות תוקן שתפסה ב"ד דק"ק פראז דתקדוש
 קן ללא ויא"ז צמתי: חתנאי חשליש תנאי לבסוף
 בהן בזה בהרי' ח'י צמטיקי' דבעינן דווקא בלאו
 לכסוף תשא"כ אי נתפס בגמיר דכריו בתנאי"כ גומה
 יתקדש בהן אף אם לא יקיים חתנאי בו' ובאמת לא
 ידעתי מי הכריחו בזה דא"כ תנאי תשולג: בגא' דלא
 דתי להא דאתקין בו' בניטן אם לא תתי: דלא תקדים
 אינש מרעגיותי לבטא' ע"ש ולרשמי שנגבס היל: ובוודאי
 גמי לפני הור כתי"ר סה דהני' בתשו' פרח תקנה
 אהקן ח"כ ס' פ"ב שסחרימו כמה גדולי' על זקוקי'
 יצתה לומר שדרכים חליכס יע"ש ולכן אני נבון וסנוך
 בענין זה אשאלה תתנו תענה ג'און כי תבוה רבה הוא
 להפריד בין הדברים ואף גם בזאת ארע כי תכתיבי
 חן בעיניו להשמיע עלי תשפעת יעשת אור: יקרנוהנה
 יש כמה תקנות עוד בנוע ע"ת לאחד הקדושין אך
 אפשר לכתחילה יש לחוש אם אותו פלוני התתן הוא
 כהן לאוש לכחילה תריח הגט אף להר"ת ס"ל דרי
 פ"י גע' ע"ת ות"ת לא תלאכי לבי להכניס בדרכ או
 להרזי כל הדברים וכתבתי בתכלית הקיטור כי כלרו
 לא אינש כי דתשתי' ענלי' לי' ואלשפע חפה קרוש
 תורה ברוך ואכניס דברי בתקום תה אגרא לארי
 שכתובה עתי' גרל נהדא בנינא' דאיא' וויקוקין
 דגרא ותתן קפיל עתי' אונתי' כחוני כ"ד אחיו
 סך אכדסס סהקן סאפרס חונה סה ק"ק עישלין
 יע"א:

תשובה

גידה יגיע לידי לנכון אך עדיין אין הותן
 גרס לעיף אחדיהם מרוב עבודה
הקופל עלי עבודת ייודס ומטרת כיבוד
 תעידו חצר לא איכל לרשות תעבי נאשר שחשעה
 כריסא לך ועתדי עני' לאחד כלה תעשך ואתרתי
 בנדון שאלתך ודחי בכד נפשה תעשה ואין ל"ת כ"כ
 לרימא לפי שעה יש לרשות עד זמן ועת לבל חסן

לבוז לעומקי לרינא אך מרוב חיות אשר חייבן עלי
 דכריך ראה ראיתי בהעברס ועיוני בעלתא וקדיתי
 אשניתי שאלתך שאלת ראשוני' דהי בקידוש על תנאי'
 ונכסה סתם פלוגת' דרב ושתיאל דס"ל לרב רחולוי
 אחלי לתנאי לפי שאין עושין בעילתו בעילת ונות
 כתמאר: בכתובת דף ע"ג ואף דבנ"ד יש לומר דתתנה
 נתי קורס בעילה בפ"י ת"ת יש לחוש לשאר בעילות
 וקשה לומר דתתנה בכל בעילה ובעילה לפני עדים
 כמו שכתב מהר"א והובא בכ"ח ע"ג ושור אם יש
 תקנה לזה א"כ כ"ע האי דפ' האשה רבה דף ב"ד
 ע"ב גבי אלא נשואין תמי' איכא לתיתר תנאי ח"ל
 בנשואין עפי' רש"י הא כ"ע יודעין דאין ארס עושה
 בעילתו בעילת ונות בו' עכ"ל ולפ"י היתר זה הלא
 אכינו לתיתר דיש תנאי בנשואין היכא דהתנה נתי
 קורס בעילה אך עדיין אפס"כ יש ליישב היתר זה
 בתיבת ד' חשיבות שס בתום' ד"ה אלא כשואין כי
 ואפי' לת"ד התקדש על תנאי ובעל אינה כריחה תתנו
 גט ת"ת לא שכיחא תלח' שיתבטל חמישואין תפני
 התנאי בו' שלא יחי' בעילתו בעילת ונות תרש וכו'
 עכ"ל והיינו דכסוגי' זו דיבמות הטעם שיאמר אשת
 איש יובאת בלא גט נמצא שפיר קאמר דרוב העולם
 סברי דאין ארס עושה בעילתו בעילת ונות עת"ש
 המום' דלא שכיחא תילתא א"כ שרישא להו לתיתר
 שלא הי' תנאי בנישואין או תחלי לתנאי דלא יעשה
 בעילתו בעילת ונות: א"כ קידושי שני לאו קידושין
 ואי ראשונה יובאת בלא גט יאמרו א"א יובאה בלא
 גט אבל לעולם עכ"פ תכינו לומר דארס עושה
 בעילתו בעילת ונות וכמו כן תתס כתבו תו' בבבבבת
 דף ע"ג ב"ד"ה לא תיתא בו' תשס דאין תנאי בנישואין
 לאו תשס דלא תהני תנאי קאמר אלא תשס דאין
 רבילות בו' עכ"ל א"כ בחאי' דינא נתי האי תקנא
 נודאי תהני תנאי או תתנה בפ"י נתי קורס בעילה אף
 שיש לאש עדיין לשאר בעילות לומר דכריך להנות
 קורס כל בעילה אך עכ"פ האי דק סטיקא דיתא
 דלא תתנה קורס כל ביאה שתא אור ותחל לתנאי
 דתהיכו תיתי דהלא דאינו דהתנה ביחילה קורס
 ביאה ראשונה ואינו חושש דלמא יהי' בעילתו בעילת
 ונות דק יש ספק: לחומרא אולי חוד ואחלי בשאר
 ביאות או י"ל דלתא הלכה כאותן פוסקי' דאינה
 זקוקה לכך לאח תומר כלל והוי כמו ס"ס תשא"כ
 בנ"ד ונס כחא חרש דזקוקה להקליבוס ואשר ערס הב"ח
 להתניא היתר גם בזה וכתב וז"ל ול"ק א"כ בעילתי
 בעילת ונות לתפרע כדאי' בהרי' בפ' השולח ופ'
 האשה רבה בו' דתשני אין שווי' רבנן בעילתו בעילת
 ונור' בו' אבל תוה אין דאי' דהתם קאי אתאי דפרי
 ותי איכא תידי דקדאוריית' בעל גיטא ותשס כח
 ב"ד יפס שרינן א"א ותשס אין כל התקדש בו' תינח
 קריש

שאלה לט

הרבי'ש בדבר זה וכתב פ"ו באותן שימלין לחלק .
 תש"כ טאותן שאין יכולין לחלק אדאי אף בזמן הזה
 נו' ר"א הדא דעכ"פ לכתחלה אין לגרום שיבוא לידי
 יבום או לידי פיגון כיון שיש להקן פ"י תנאי וגם
 זה אינו תאכזה לייבם הכא דא"א לחלק כאשר כבר
 הארכתי בתאכזה א' והרא"י שהביא בתשובה פנ"ל אין
 ג"ל ת"ש ח"ל בגדולה תא תבואר בש"פ דינתות דפסידיבי
 לאוין וחייבי עשה קאתר נתיי עשה וזדחה ל"ת
 ותתייבם וקאתר רבא כיון ריכול לקוי' שיהם דאפשר
 בחליבה כו' הדי אפ"י בחייבי לאוין ועשה קפ"ד דש"ס
 דתורה ותייבם אי לאו תשום דאפשר בחליבה תכ"ש
 צה"א דאין תיבתין בזמן הזה דהיי רק תאמרא
 דגאול' :

יאני הוואה וזינו נדחה תהא אום דאי דש"ס
 תיירי היכא דייבום הו' תנות עשה כגון
 לרבנן דאפרי יבתה יבא עלי ת"ת או אפי' לא"ש
 היכא ריכר דדש דהוי לשום תנחה דודאי ק"ל
 בכל תהום דעשה דוחה ל"ת תש"כ לדין דאין
 תייבתין תשום דק"ל כאכא אאל דס"ל דאם אין
 תתכווין לשום תנחה לאו תנחה היא כלל ואזרנא
 קרוב להיות הארד תתוד דהוי אשת אר' שלא בתקום
 התנחה לשלם תמינו לותר תשום השא' או גודו שלא
 לייבם כלל אס' אינו ניכר שתכוויל לשום תנח' אף דא"א
 לחלק ותבטלין התנחה לגמרי כרי' שלא יבוא לידי
 אסור' כמו דגודו חכמים בשאר ולולב לנעל בשבת
 תשום גזרה אף דתבטלין העשה ואף גזירה אס' לאו
 בעשה נוסף הוא רק דלתא יבא לר"י תכ"ש סכא
 דהשא' דלתא לא יתכוונו לשם תנחה ואוי לא יקיים
 בעשה כלל ועובר עבידה שבה על אשת אר' שלא
 בתקום תנחה ולא שייך לותר דוחה כו' אבל סג"י
 הש"ס הנ"ל א"ש היכא רלח שייך לגזור היינו לחמדים
 או לאכא שאול היכא דידש דתכוויל לשם תשום ותקיי'
 העשה דייבום :

ג לא ידעתי לאנו ת"ש וכ"ש צה"א דאין תייבתין
 בזמן הזה הוא חומרא גאונים כו' דאין זו
 תכר חומרא ולא סחתינו פגאול' אום דבר בזה
 הענין רק דאין עסקין כאכא אאל כסתם תתי'
 דבכורח כו' פנ"ל ילקב עסקין דאין תייבתין אר' כ'
 ניכר וידש שתכוויל לשם תנחה כסתם תתי' דס"ל
 דתליבם קודם תהאי השא' דאין תכוויל לשם תנחה
 ויא' לא תמינו אום חומרא יתיר תסתם תתי' דבכורח
 אף בזמן הזה :

ג לא ידעתי לטק דעתו תה אכתב ביתר פני
 ואם יאתר סאותר טלח תכידו תברא תרלח
 תקשם פ"ש תייבתין על הא דאתר שפתא תשום
 דאכסל' לקיים שיהם דאפשר בחליבה לכך אינו
 זייבם בחייבי לאוין א"כ סא דתני' וכל תין מרז' בעל
 מרזין

קדיש בכנסת כל ימיו רבנן בפעילתו בעילת זנות כו'
 תדאי לרבנן י"ש. כו' לנעל הקדושין ביאה ולטעמא
 בפעילתו בעילת זנות אבל עדיין יש לותר דארס פנתו
 אחלי' לתנאי כרי' שלא יעשה בפעילתו בעילת
 זנות :

אבר אחר פיון אדרטא תיבם תהאי סוגל איפכ'
 רכל האנ' טלוגת' קתי' אי קדשה על
 תנאי ונכסה או בזל סתם אבל אי נכסה או בעל
 נתי על תנאי מרזי תורם רב דאין כריכה גם כתי
 כנ"ד כיון דחויק רעביד בפעילתו בעילת זנות ולא
 אותריק שתת' סת' פכי בעל עור בלא תנאי ותחיל
 לתנאי דאל"כ הוי ל"י לאשתיעק דביתא יותר אפי'
 מויבן דבעל נתי על תנאי כריכה אר"כ תתנו גם
 מרז' בעל אר"כ בלא תנאי אלא חזאי שדין לחי'ם
 לזו :

אף שלא נעלם תתי' ר"ל בלכר ח"כ אפי' בנעל
 פ"ת לפני פדים אפי' טרצה גם תשום אר'
 בעילת זנות' לאשתיעק דביתא יותר דתביד' לתייתר
 דתי' לילאשתיעק כו' דהתי' אכרי' דשמואל דאפי'
 נכסה סתם אינה כריכה גם פכ"פ לקתן בסוף הסוג'
 חת' פולא אר"א התקדש על תנאי ובעל ד"ה כריכה תתנו
 גם חל"ל אפי' בעל פ"ת א' אי בעל נתי פ"ת דיתתנה
 לפני פדים קודם בפילה דאם ישעלי' כדריס דהקדושין
 בפילה והפעילה יהי' בעילת זנות לכ"פ אין כריכה
 גם ואין חושבין לשאר בעילות כיון דחויק רעביו'
 בפעילתו בעילת זנות אין חושבין עור שיהוור תהתנאי'
 זוט' כנ"ד תתי' תנאי דתתנה קודם ביאה :

דדעה ראה דתי' בתשובת שניו יעקב ס' קכ"ו
 ששאל מתי שאלה כאלה זו בלח' חרש
 אשתו נתי תתילתו להחזיר תשום השנת תהר"ל
 אג"ל דלא יזנה תנאי אפי' קודם ביאה תשום השא'
 שאר בפעילת זנות' כיון דה' טר' לייבם התנחה
 תשום הקנת' דידל וידד' כו' וא"כ חנו דלא לושף
 דדוקא בשלח שא"א ליבתם לכן תשום השא' שיעק' כו'
 וא"כ כנ"ד דתקנה לו דהארש תייבם א"כ לינא השא'
 שיעק' כלל פכ"ל פ"ש :

דכא ידעתי הנה עליין איכא השא' שיעק' וידל
 דשום אשה אינה נשאת לו דתהי' תיית'
 פשית לו לכתחלה לחיות וקתה לייבם חרש שאינו
 שותף ואינו תוצר וק"ש כנ"ד בשוטה רגורש תחרש
 דבחרש וחרש' תיקן רבנן כיואין וביטתם לא תיקן
 רבנן תשום דאין ארס דל עס נחש' בעיטת א' תתבאר
 פפ' חרש ובייתות דף ק"ב א"כ לא שייך לותר על
 ששום איתת' צלל דהו' כחא ל"י דאין ארס דר' כו' .
 גם חאיל' דבחרש' ואשום א"א לחלק רק לייבום א"כ
 אין לפשות תתחלה שיבא לידי יבום אס' לא שתועבד
 כיון דבזמן שיה' אין תייבתין כלל וטלוגת' אכ' פנ"ל

שאלה רמ

צ

בפיקוח תם יעשה חרש בעל חרשת תזביל אחיו בנס ואשת אחיו אסורה לעולם כל ואם אית' אתאי לא תייבנס. כיון דלא תזביל לחלוק לם כיימי עשה וירחה כו' עכ"ל לא ידעתי תאי קשי' הלא רבא כבד תשמי תשום דגורי ביאה ראשונה אטו ביאה שני' דין רבא אוקתד בתר הכי לאו תלתא היא דאתרי ועל דש' דאתר בניאה ראשונה אי שרי לכתחילה אי לא תשום גידיה רביאה שני' דודאי אפי' ביאה ראשונה אסורה ולא אתרי תדחם עשה כו' כיון דאפסר לקיים בחליטה כו' אבל עכ"פ סביריה בתקומה פותרת דאף סיכא דאי אפסר לקיי' שמהם אפ"ס לא אתרינן תדחם תשום גידיה אטו ביאה שני' ואפסר דבשכיל זה שארך רש' בפירושא אלא הניח הדבר כשעונו דהא דאתר רבא לאו תילת' היא דחוב לבתרי תהאי שיכוין ולא גורמין כלל אטו ביאה שני' אלא דעריש סבי דלא תקדשה אסך קוש' דהחרש כח"צ ודוק:

אנפ"כ

אינו תחליט דין זה לומר דבזמן הזה אף דבמקום שא"ל לחלוק שאין מייבנת' כגון שחרש וכדומה שואיל דלא גבי' רת"א כלום בסי' קפ"ב גבי חרש רבונם ואינו מונא לעולם אלא היכא דא"ל לחלוק גס דת"א חרשה דין עכ"פ תאכחה ודאי סרב סג"ל אין דאי כלל' ובגוף דיני תנאי בנ"ד ראש דאיתי' מלפוליס בכתבה ובונה ואתר לאיסור ולהיתר אף קשה לי להבין קצת לשונו וזה יבא ראשונה פתח דברך יאיר לבגד פיני תה פמראה לך דברי רת"א שותרי אחררי תה שפניא בסי' קנ"ד תהר"י ברין ח"ל אפ"ס שאין להתנות שלא תהא וקוקה ליבנס דהוי כתיבה פ"ת שכתוב בתורה ת"ת אש תקדשה בתוי' שלא תהי תקודשת אש תסל לפני יבס שפיר דתי וכו' ולפעל ב"ה ס' ל"ח גבי התקדש פ"ת שאין לך עלי שונה כו' פסק דתנאי בשל ואס בהג"ת רת"א סיי דאי תשת"ש עכ"פ כדכפלי לתנאי איירי עכ"ל הנה תלבן זה נראה מונתך דחילוק של תהר"י ברין שכתוב ת"ת אש תקדש בת"כ וכו' הוא תשום ת"כ לחוד תשום זה ק"ל הלא בע"ת שאין לך עלי שונה איירי נתי בדכפלי לתנאי ואס"ה הוי תתנה פ"ת שכתוב ביורה אבל ר"א לפע"נ דודאי אי אתר בלבן זה הריי תקדשך פ"ת שלא תהא וקוקה ליבנס אפ"ס שכלי לתנאי ואתר אש לא תהא תקודשת לא תהני האיל דתחילת דבריו הוי תתנה בסירוש פת"כ אתר הריי תקדשך פ"ת שלא תהא וקוקה כו' דלבן שנה תשת"ש אפ"ס שיה' בעת ההיא יבס לפני לא תהי וקוקה ליבנס הוי תתנה פת"כ אבל אש תתנה בתנאי כפול בלבן זה שלא תהי תקודשת אש תסל לפני היבס כתיב אפ"ס דאי תנאי כפול איט כלל עבד התורם ואש לא תסל לפני יבס הייט שלא

הי' לו אח בשעת פיקוחו או שמי' לו בני' תהי תקודשת אבל באם ימות בלא בני' ימי' לו אח לא תהי תקודשת לתפרע והא דסי' תהר"י ברין זה לשונו ת"ת אש תקודשה בת"כ שלא תהי תקודשת אש תסל לפני יבוס כו' . ולא שיי' אבל אש תקודשה בת"כ שתסא תקודשת אש לא תסל לפני יבוס: אמאי לא שמייען אף דאתר תחילה בלבן הריי תקדשך פ"ת שלא תהי וקוקה ליבנס אש תסאי התנאי כפול שלא תהי תקודשת אש תסול לפני יבוס ש"ד דתסוף דבריו כיכר דראש דבריו שאתר תהי' פ"ת שלא תהי' וקוקה ליבוס נתי פירושם הייט תסול שלא לפני יבוס ותכ"ש דלא תסני גבי אש תקדש אינד פ"ת שאין לך עלי שונה דהוי תתנה פת"כ ולא תסני תאי דכסלם לתנאי ואתר יאס לאו לא תהי' תקודשת כתיב דסי' בתום כתיבת תשום דכ"ס דתחילת התנאי דאתר הריי תקדשך פ"ת שאין לך עלי שונה הוי כתיבה תתנה עבד התורה שאתר לחיות תקודשת לו ולא תהי' פלוי שונה א"כ הוי תתל פת"כ וכו' לא תתני התנאי כפול הואיל דתקדשה פ"ת שאין עלי שונה ולא תהני תה שאתר ואש לאו לא תהי' תקודשת ואסורה לחיות עמו לכתחילה בתורת קידושין דהוי עבד התורה ובלא קידושין לכתחלם נתי א"ל לחיות עמו בלא קידושין תש"כ בנ"ד הקידושין ושתנאי קיים אש לא יחי' לו אח או יחי' לו ו"ק ואש איבס אכ"כ לחיות וקוקה ליבוס יחי' לתפרע בעילת ונת' ואין להקפיד בזה מה שעשה לתפרע:

שנ"ת

כתב בתר הכי וכו' כו' וע"כ ברין כל דיני תנאי הן קודם ללאו ותנאי קודם לתשום וכל מוסח התנאי אש תת ולא תהי' וקוקה ליבוס תהי' תקודשת וא"כ לא ידעתי תה בין זה ללאו אתר כו' פ"ת שהנייר שלי שמתדח כו' וכו' ג' האף שייך כלל אש לא תהי' וקוקה ליבוס תהא תקודשת דהא קידושין לא שייך וקוקה ליבוס אחיו כלל נתנא ע"כ תשעה קודם לתנאי גס הא לאו קוש' ודאי אש אתר בלבן הזה י' לפקפק בת"ש אש י' לומר באתן זה אש תתי ולא יחי' לו אח או ישאר ו"ק אחריו הן תאשה ו או תאשה אחרת תהי' תקודשת וזה ודאי אפסר אף דלא תקדשה כלל:

ומה

שתתי על שו"ת שכות יעקב שכתב המסאח בתשעה ב"ד דק"ק עראג דתקדים הן ללאו ואח"כ בנתר התנאי לבסוף תשליש התנאי בהן וזוט כהר"י אית' בסופק' דבעיק דווקא ללאו באפ"כ רבגתר דבריו בהן נותר ותקדש בסן אף אש לא יקיים התנאי עכ"ל . ויש ליישב דעת ב"ד הגדול דק"ק עראג דתספקא לה כיון דבתנאי ב"ג ונ"ד סוי הן קודם בין בתנאי ובין בתשעה דהיינו אש יעבד וניתוס ג' דלתא כדין דותי' ברת' גס כשניהם בתנאי

שאי

בתנאי ובתפעה כי בנט דש"ת בהש"ם דניטן הי' נ"כ
 ההן בתרומיהו אם תת יסיל גט ולכך היו צריך דק
 לשלש תפעה דלא תקדים אינש טרעניות ס' תשא"כ
 צ"ד שהתחיל אי לא ימות בלי ו"ק יהי קדוש ואם
 ח"ו ימות בלי ו"ק הקידושין יהי בטילן א"כ לפנין
 תפעה ההן קודה אבל לפנין תנאי הלאו קודם. לכן
 ששליש התנאי אם יוכה גלא ימות בלי ו"ק ס' א"כ
 ההן קודם ללאו בין בהתנאי ויין בהתפעה ואף שהי'
 אפשר לתקן בלאו אחד להיות ההן קודם בתפעה
 ובתנאי דהיינו אם ימות וניח אחריו ו"ק אזי יהי'
 קדושין תופסין אלא שלא רטו להתחיל באם ימות
 שלא להקרי טרעניות באם ענין וזהו אפשר טעם
 לדבריוס וק"ל. עב"ס בגוף הדין גם דעתי עס
 התחירין לקדש ע"פ התנאי כעולאסלי באח חדש שאינו
 שומע ואינו מדבר ותכ"ש בנשחנע וכשתטה והיינו
 באוסן שאין התנאי הוי תונה ע"ת שכתוב בתורה
 כת"ש לעיל וה' יתן אמת ליעקב:
 (ופ"ו השיב אחי הדב הכל וו"ל:)